

การสร้างความหมาย “ความชอบธรรมของพรรคการเมือง”
ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560
MEANING CONSTRUCTION “LEGITIMACY OF POLITICAL PARTIES”
UNDER THE ORGANIC ACT ON POLITICAL PARTIES B.E. 2560 (2017)

อรุณ ขยันหา^{1*} และ ศิริวรรณ วิสุทธธีรตนกุล²

¹สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

²สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Aroon Kayanha^{1*} and Siriwan Wisutthirattakun²

¹Political Science Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University.

²Public Administration Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phranakhon Rajabhat University.

*E-mail: princearun.k@gmail.com

Received: 2025-08-15

Revised: 2025-09-02

Accepted: 2025-10-02

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างความหมายให้กับความชอบธรรมของพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 โดยผลการวิเคราะห์ พบว่า การสร้างความชอบธรรมให้กับพรรคการเมืองตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กระทำผ่านกลไกการกำกับดูแลพรรคการเมือง ดังต่อไปนี้ 1) การจัดตั้งพรรคการเมือง 2) สาขาพรรคการเมืองและการขยายสาขาพรรคการเมือง 3) การป้องกันการแทรกแซงจากภายนอก 4) กลไกการตรวจสอบพรรค 5) บทลงโทษพรรคการเมือง และ 6) การสิ้นสุดพรรคการเมือง ผลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาทำให้ทราบถึงแนวทางในการสร้างความชอบธรรมให้กับพรรคการเมือง ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับการสร้างความชอบธรรมให้กับสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ ที่มีความเชื่อมโยงกับประชาชน เพื่อให้สถาบันเหล่านั้นเป็นสถาบันหลักและทำหน้าที่ในการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: การสร้างความหมาย ความชอบธรรมของพรรคการเมือง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

ABSTRACT

The purpose of this academic article was to study meaning construction “legitimacy of political parties” under the Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017). The analysis revealed that the construction of political legitimacy under the Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017) is carried out through a set of regulatory mechanisms as follows 1) political party foundation 2) political party branch and expansion 3) external intervene prevention 4) political party reasonably examine mechanisms 5) political party punishment, and 6) termination of political parties. The content analysis results provide guidelines for the legitimacy construction of political parties which can be applied to the legitimacy construction for other political institutions that are connected to the people so that these institutions will be the main institutions and continue to perform their duties in the sustainable development of democracy.

Keywords: Meaning construction, Legitimacy of political parties, The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017)

บทนำ

ในระบอบประชาธิปไตยพรรคการเมืองเป็นหนึ่งในสถาบันทางการเมืองที่มีหน้าที่สะท้อนความต้องการของประชาชนไปยังฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และระบบราชการ (Aldrich, 1995) พรรคการเมืองยังช่วยให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยในหลาย ๆ ประเด็น อาทิ 1) เชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับรัฐ เริ่มจากกระบวนการเลือกตั้ง และการกำหนดนโยบายของพรรค ซึ่งเป็นการเปิดพื้นที่ให้ประชาชนแสดงออกทางการเมือง หลังจากนั้นพรรคได้รวบรวมความคิดเห็นของประชาชน เพื่อเปลี่ยนเป็นนโยบายสาธารณะและสะท้อนไปยังรัฐบาล ทำให้รัฐบาลสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน (Dalton, Farrell, & McAllister, 2011) 2) สรรหาผู้นำและนักการเมือง

ผ่านกระบวนการภายในพรรค ด้วยการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง คัดเลือกผู้นำที่มีคุณสมบัติเหมาะสมสำหรับการบริหารประเทศ (Heywood, 2019) นอกจากนี้ยังได้พัฒนาแนวคิดเชิงนโยบายที่สอดคล้องกับบริบทสังคม 3) ทำให้เกิดเสถียรภาพและการแข่งขันในระบอบประชาธิปไตย โดยมีกลไกการเลือกตั้งและการทำงานร่วมกันในรัฐสภา ซึ่งจะช่วยลดความขัดแย้งในสังคมและเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองได้ (Schmitter & Karl, 1991) 4) เกิดการถ่วงดุลและตรวจสอบอำนาจ กล่าวคือพรรคฝ่ายค้านมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร เป็นการป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบ ช่วยสร้างความโปร่งใสและส่งเสริมธรรมาภิบาล (Lijphart, 2012)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าพรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

อย่างไรก็ดี เนื่องด้วยภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองไทยที่ผ่านมา ถูกมองว่าเป็นการรวมกลุ่มของผู้มีอิทธิพล กลุ่มผู้นำ เป็นตัวแทนของกลุ่มทุน และเป็นตัวแทนในการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตัวเองเท่านั้น อาจกล่าวได้ว่าการที่พรรคการเมืองขาดความชอบธรรมนั้น มีสาเหตุดังนี้

- 1) การคอร์รัปชันและผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่กัดกร่อนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อพรรคการเมือง การใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อเอื้อผลประโยชน์ให้ตนเองหรือพวกพ้อง สร้างภาพลักษณ์ว่า พรรคการเมืองมุ่งหวังอำนาจมากกว่าการรับใช้สาธารณะ (Rose-Ackerman & Palifka, 2016)
- 2) ขาดความโปร่งใสและการมีส่วนร่วม เมื่อพรรคการเมืองไม่เปิดเผยกระบวนการตัดสินใจ หรือไม่รับฟังเสียงของสมาชิกพรรคและประชาชนทั่วไป ย่อมทำให้เกิดความรู้สึกแปลกแยก (Alienation) และลดระดับความไว้วางใจจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (Diamond & Morlino, 2005)
- 3) การขาดอุดมการณ์ที่ชัดเจน กล่าวคือ พรรคการเมืองจำนวนมากขาดอุดมการณ์ที่มั่นคง เปลี่ยนทำตามกระแสหรือผลประโยชน์เฉพาะหน้า ส่งผลให้ประชาชนมองว่าเป็นเพียงกลุ่มผลประโยชน์ ไม่ใช่องค์กรที่มุ่งขับเคลื่อนสังคม (Katz & Mair, 1995)
- 4) ระบบเลือกตั้งที่ไม่สะท้อนเสียงประชาชน เช่น การแบ่งเขตที่เอื้อประโยชน์ให้บางพรรค หรือ กฎเกณฑ์ที่กีดกันพรรคเล็ก ย่อมทำให้พรรคการเมืองขาดความชอบธรรมในสายตาสาธารณะ (Norris, 2014)

ผลกระทบจากความไม่ชอบธรรมของพรรคการเมืองล้วนส่งผลเป็นวงกว้าง ไม่เพียงแต่พรรคการเมืองเองแต่ส่งผลกระทบต่อระบบการเมือง เช่น การมีส่วนร่วมทางการเมืองลดลง ความขัดแย้งในสังคมเพิ่มขึ้นท้ายที่สุดอาจนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านที่ไม่เป็นประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังเกิดคำถามจากสังคมถึงความสำคัญหรือความจำเป็นที่ต้องมีพรรคการเมือง ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวล้วนสะท้อนถึงระดับความเชื่อมั่น ระดับการยอมรับจากประชาชน และความชอบธรรมของพรรคการเมือง ดังนั้นความชอบธรรมของพรรคการเมืองจึงเป็นประเด็นที่สังคมให้ความสำคัญ เพราะพรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองที่ควรดำรงอยู่ในระบบประชาธิปไตย

การสร้างความชอบธรรมจำเป็นต้องอาศัยแหล่งอ้างอิงถึงความชอบธรรม โดย Beetham (1991) มองว่า การสร้างความชอบธรรมต้องอาศัยสิ่งสนับสนุนความชอบธรรมที่ได้รับมาจากกฎระเบียบ ความชอบธรรมที่มาจากความสามารถในการสร้างเหตุผลของกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และความชอบธรรมที่มาจากการแสดงออกถึงการยอมรับของคนในสังคม ขณะที่ Weber (1978) ได้ระบุถึงแหล่งอ้างอิงความชอบธรรมประกอบด้วยอำนาจตามแบบจารีตประเพณี (Traditional authority) อำนาจเชิงบารมี (Charismatic authority) และอำนาจเชิงหลักเหตุผลและกฎหมาย (Rational/legal authority) จะเห็นได้ว่า ทั้ง Beetham (1991) และ Weber (1978) มีความเห็นสอดคล้องกันในประเด็นการสร้างความชอบธรรมตามหลักความชอบด้วยกฎหมายซึ่งถือเป็นหลักเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับเป็นการทั่วไป

หากมองย้อนกลับมาที่สังคมไทย การสร้างความชอบธรรมให้กับพรรคการเมืองตามกฎหมายจำเป็นต้องอาศัยอำนาจจากกฎหมายลำดับศักดิ์สูงสุดนั่นคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับพรรคการเมือง อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญได้เปิดให้มีการสร้างกฎหมายที่มีลักษณะเฉพาะขึ้นมา นั่นคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กฎหมายดังกล่าวจึงมีบทบาทสำคัญในการนิยามและวางกรอบกฎหมายสำหรับพรรคการเมือง เพื่อยกระดับความชอบธรรมทั้งในเชิงกฎหมาย โครงสร้าง และการดำเนินงาน

บทความวิชาการนี้จึงพยายามนำเสนอมุมมองการสร้างกฎหมาย “ความชอบธรรมของพรรคการเมือง” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 เพราะถือเป็นการสร้างความชอบธรรมตามหลักความชอบด้วยกฎหมาย และถึงแม้ว่ากฎหมายฉบับดังกล่าวเป็นเพียงมาตรฐานขั้นต่ำในการกำกับพรรคการเมืองให้ปฏิบัติตาม แต่ก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างหลักเกณฑ์แห่งความชอบธรรมให้แก่พรรคการเมืองที่มีต่อสังคมได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งหลักเกณฑ์ในการกำกับดูแลพรรคการเมืองนั้นจะได้กล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

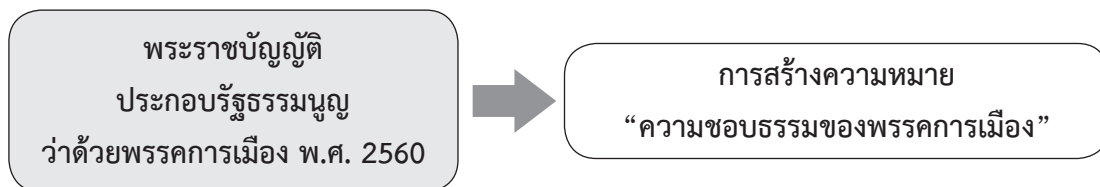
กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

ตามที่ภาพลักษณ์พรรคการเมืองไทยถูกมองว่าเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ในการรักษา

ผลประโยชน์ของกลุ่มตน ไม่ทำหน้าที่ปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน ส่งผลต่อระดับความเชื่อมั่นและการยอมรับจากประชาชน ท้ายที่สุดสะท้อนถึงความชอบธรรมทางของพรรคการเมือง ฉะนั้นการสร้างความชอบธรรมของพรรคการเมืองจึงเป็นประเด็นสำคัญ เพราะหากพรรคการเมืองมีความชอบธรรมจะทำให้เกิดยอมรับและได้รับการสนับสนุนจากประชาชน เกิดความไว้วางใจต่อพรรคการเมือง เกิดการปฏิบัติตามนโยบาย/ กฎหมายโดยสมัครใจ

การสร้างความหมายให้กับความชอบธรรมของพรรคการเมืองจำเป็นต้องอาศัยกติกาสูงสุดหรือกฎหมายแม่บท อันได้แก่กฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยเรื่องนั้น เป็นการเฉพาะเพื่อให้การบังคับใช้ให้ได้ผลดีที่สุด

กล่าวคือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 มีเจตนารมณ์ในการสร้างความชอบธรรมให้กับพรรคการเมืองตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 กระทำผ่านกลไกการกำกับดูแลพรรคการเมือง ดังต่อไปนี้ 1) การจัดตั้งพรรคการเมือง 2) สาขาพรรคการเมืองและการขยายสาขาพรรคการเมือง 3) การป้องกันการแทรกแซงจากภายนอก 4) กลไกการตรวจสอบพรรค 5) บทลงโทษพรรคการเมือง และ 6) การสิ้นสุดพรรคการเมือง ดังปรากฏในกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

ว่าด้วยความชอบธรรมของพรรคการเมือง เป็นการตอบคำถามที่ว่า “ทำไม พรรคการเมืองจำเป็นต้องมีความชอบธรรม” เพราะความชอบธรรมของพรรคการเมืองคือการได้รับการยอมรับจากประชาชนว่าพรรคมีสิทธิอันชอบธรรมในการใช้อำนาจทางการเมืองหรือเป็นตัวแทนของประชาชนตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย ความชอบธรรมนี้เกิดขึ้นได้จาก 1) กระบวนการเลือกตั้ง เพราะกระบวนการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรมจะเป็นรากฐานของความชอบธรรมของพรรคการเมือง (Dahl, 1971) พรรคการเมืองที่ชนะการเลือกตั้งภายใต้กฎเกณฑ์ที่เป็นกลาง จะได้รับการยอมรับจากประชาชนในฐานะผู้แทนที่ชอบธรรมของอำนาจอธิปไตย 2) ความชอบธรรมจากการตอบสนองต่อประชาชน โดยพรรคที่สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้จริงแล้วส่งผลดีต่อประชาชนหรือพรรคที่สามารถสร้างผลลัพธ์ที่ดีให้กับสังคมย่อมได้รับการยอมรับในทางปฏิบัติเป็นความชอบธรรมที่เกิดจากประสิทธิผลของนโยบาย (Lipset, 1959) 3) ความชอบธรรมจากการปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นองค์ประกอบของความชอบธรรมทางจริยธรรม หากพรรคที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความรับผิดชอบ ก็จะได้รับคามไว้วางใจจากประชาชน (Beetham, 1991) 4) ความชอบธรรม

ในบริบทของสังคมประชาธิปไตย กล่าวคือ พรรคการเมืองต้องไม่เพียงแต่อ้างอิงถึงเสียงข้างมากเท่านั้น แต่ยังคงเคารพเสียงข้างน้อย สิทธิมนุษยชน และหลักนิติธรรม เพื่อรักษาความชอบธรรมในสายตาของทั้งประชาชนในประเทศและประชาคมโลก (Held, 2006) **ว่าด้วยการสร้างความหมาย “ความชอบธรรมของพรรคการเมือง” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560**

เป็นการตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของบทความถึงการสร้างความหมายให้กับความชอบธรรมของพรรคการเมืองตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ว่ามีลักษณะอย่างไร กล่าวคือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายสำคัญที่กำหนดโครงสร้างและการดำเนินงานของพรรคการเมืองในประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างความชอบธรรมของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในลักษณะดังต่อไปนี้ 1) การจัดตั้งพรรคการเมือง 2) สาขาพรรคการเมือง และการขยายสาขาพรรคการเมือง 3) การป้องกันการแทรกแซงจากภายนอก 4) กลไกการตรวจสอบพรรค 5) บทลงโทษพรรคการเมือง และ 6) การสิ้นสุดพรรคการเมือง ซึ่งมีหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. การจัดตั้งพรรคการเมือง

การจัดตั้งพรรคการเมืองจะประกอบด้วย บุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมือง มีคุณสมบัติ และไม่มีลักษณะต้องห้ามไม่น้อยกว่า 500 คน อาจร่วมกันดำเนินการเพื่อจัดตั้งพรรคการเมือง โดยมีทุนประเดิมไม่น้อยกว่า 1,000,000 บาท จากผู้ร่วมกันจัดตั้งพรรคการเมืองทุกคน ร่วมกันจ่าย เป็นทุนประเดิมคนละไม่น้อยกว่า 1,000 บาท แต่ไม่เกินคนละ 50,000 บาท (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 9) ทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมและเป็นไปตามหลัก ความรับผิดชอบร่วมกันของสมาชิกพรรคการเมือง โดยก่อนยื่นคำขอจดทะเบียนจัดตั้ง ผู้ร่วมกันจัดตั้ง ต้องประชุมร่วมกันไม่น้อยกว่า 250 คน เพื่อกำหนด ชื่อ ชื่อย่อ และภาพเครื่องหมายของพรรคการเมือง คำประกาศอุดมการณ์ทางการเมือง นโยบายของ พรรคการเมือง และข้อบังคับ รวมถึงเลือก หัวหน้าพรรค เลขาธิการ เหรัญญิก นายทะเบียน สมาชิกและกรรมการบริหารอื่นของพรรค ฯลฯ โดยต้องบันทึกการประชุมเป็นลายลักษณ์อักษร ขณะที่มติของที่ประชุมให้เป็นไปตามเสียงข้าง มากของผู้เข้าร่วมประชุม (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 10) เพื่อเป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบพรรคการเมือง ตามหลักความโปร่งใส

2. สาขาพรรคการเมืองและการขยาย สาขาพรรคการเมือง

องค์ประชุมของที่ประชุมใหญ่ อย่างน้อย ต้องประกอบด้วย กรรมการบริหารพรรคการเมือง ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการบริหาร พรรคการเมืองทั้งหมด ผู้แทนของสาขาพรรคการเมือง

ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสาขาพรรคการเมือง ต้องประกอบด้วยผู้แทนของสาขาพรรคการเมือง ไม่น้อยกว่าสองสาขาซึ่งมาจากภาคต่างกันที่ คณะกรรมการกำหนด (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 33) และตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัดไม่น้อยกว่า กึ่งหนึ่งของตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด และ สมาชิกทั้งนี้มีจำนวนรวมกันทั้งหมดไม่น้อยกว่า 250 คน ขณะที่องค์ประชุมของที่ประชุมใหญ่ สาขาพรรคการเมือง ประกอบด้วยกรรมการสาขา พรรคการเมืองไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการ สาขาพรรคการเมืองทั้งหมด และ สมาชิกสาขา พรรคการเมือง ทั้งนี้ มีจำนวนรวมกันทั้งหมด ไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 39) ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียน พรรคการเมืองต้องดำเนินการ (1) ให้มีจำนวน สมาชิกไม่น้อยกว่า 5,000 คน และต้องเพิ่มจำนวน สมาชิกให้มีจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน ภายใน 4 ปี นับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียน (2) จัดให้มีสาขาพรรคการเมืองในแต่ละภาค ตามบัญชี รายชื่อภาคและจังหวัดที่คณะกรรมการ กำหนดอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา โดยสาขา พรรคการเมืองแต่ละสาขา ต้องมีสมาชิกที่มีภูมิลำเนา อยู่ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบของสาขานั้นตั้งแต่ 500 คนขึ้นไป

เมื่อจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองขึ้นใน ภาคใดแล้ว ให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีหนังสือ แจ้งการจัดตั้งสาขาต่อนายทะเบียนภายใน 15 วัน นับแต่วันที่จัดตั้งสาขานั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการ ที่นายทะเบียนกำหนดโดย ความเห็นชอบของ

คณะกรรมการ และให้ประกาศให้ประชาชนทราบ เป็นการทั่วไปด้วย หนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง ต้องมีรายการตามที่นายทะเบียนกำหนด ซึ่งอย่างน้อยต้องมีแผนผังแสดงที่ตั้งสาขาพรรคการเมือง และชื่อ ที่อยู่ และเลขประจำตัวประชาชนของคณะกรรมการสาขาพรรคการเมือง ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าและกรรมการสาขาพรรคการเมืองตามจำนวนที่กำหนดในข้อบังคับ ซึ่งต้องไม่น้อยกว่า 7 คน ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งสาขาพรรคการเมืองหรือคณะกรรมการสาขาพรรคการเมืองให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีหนังสือแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายใน 15 วันนับแต่วันที่มีการเปลี่ยนแปลงนั้นตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่นายทะเบียนกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ และให้ประกาศให้ประชาชนทราบ ภายหลังที่ได้จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองแล้ว สาขาพรรคการเมืองใดไม่เป็นไปตาม (2) ให้นายทะเบียนมีหนังสือแจ้งให้พรรคการเมืองนั้นดำเนินการให้ถูกต้องภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนกำหนดหากพรรคการเมืองใดไม่ดำเนินการหรือดำเนินการแล้วไม่ถูกต้องให้สาขาพรรคการเมืองนั้นสิ้นสภาพไป (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 33)

3. การป้องกันการแทรกแซงจากภายนอก

การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อย่างน้อยในแต่ละปีพรรคการเมืองต้องมีกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง อาทิ (1) ส่งเสริมให้สมาชิกและประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างมีเหตุผลและมีความรับผิดชอบ

ต่อสังคมและความรู้เกี่ยวกับหน้าที่ของปวงชนชาวไทย (2) ร่วมมือกับประชาชนแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และหาแนวทางพัฒนาประเทศ โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนา ด้านจิตใจและความอยู่เย็นเป็นสุขของประชาชน (3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง รวมถึงตรวจสอบการใช้ อำนาจรัฐและการดำเนินงานขององค์กรอิสระ (4) ส่งเสริมให้สมาชิกและประชาชนมีความสามัคคี ยอมรับความแตกต่างด้านความคิดเห็นทางการเมือง ส่งเสริมแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง อย่างสันติวิธีเพื่อประโยชน์ ของสาธารณะ (5) กิจกรรมอื่นอันจะยังประโยชน์ต่อการพัฒนา ระบอบประชาธิปไตย รวมทั้งการพัฒนาพรรคการเมือง ให้เป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชน ทั้งนี้ ตามที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองโดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง จัดทำแผน หรือโครงการที่จะดำเนินกิจกรรมตามวรรคหนึ่ง ในแต่ละปีส่งให้นายทะเบียนทราบภายในเดือน เมษายนของทุกปี และให้นายทะเบียนเผยแพร่ ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 23)

ยิ่งกว่านั้นการป้องกันการแทรกแซงจากภายนอกยังห้ามมิให้พรรคการเมืองยินยอม หรือกระทำการใดอันทำให้บุคคลอื่นซึ่งมิใช่สมาชิก กระทำ การอันเป็นการควบคุม ครอบงำ หรือชี้นำ กิจกรรมของพรรคการเมืองในลักษณะที่ทำให้ พรรคการเมืองหรือสมาชิกขาดความอิสระ ทั้งนี้ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม (The Organic Act

on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 28) ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิใช่สมาชิกกระทำการใดอันเป็นการควบคุม ครอบงำ หรือชี้นำกิจกรรมของพรรคการเมืองในลักษณะที่ทำให้พรรคการเมืองหรือสมาชิกขาดความอิสระ ทั้งนี้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 29) ห้ามมิให้พรรคการเมืองหรือผู้ใดให้ เสนอให้ หรือสัญญาว่าจะให้เงิน ทรัพย์สิน หรือ ประโยชน์อื่นใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อมเพื่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดสมัครเข้าเป็นสมาชิก ทั้งนี้เว้นแต่สิทธิหรือประโยชน์ซึ่งบุคคลจะพึงได้รับในฐานะที่เป็นสมาชิก (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 30) ห้ามมิให้ผู้ใดเรียก รับ หรือยอมจะรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากพรรค การเมืองหรือจากผู้ใดเพื่อสมัครเข้าเป็นสมาชิก (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 31) ห้ามมิให้ผู้ใดซึ่งมิใช่พรรคการเมืองใช้ชื่อ ชื่อย่อ ภาพเครื่องหมายของพรรคการเมือง หรือถ้อยคำในประการที่น่าจะทำให้ประชาชนเข้าใจว่าเป็นพรรคการเมืองหรือใช้ชื่อที่มีอักษรไทยประกอบว่า “พรรคการเมือง” หรืออักษรต่างประเทศซึ่งแปลหรืออ่านว่า “พรรคการเมือง” (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 32)

4. กลไกการตรวจสอบพรรค

คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลมิให้สมาชิกกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืน รัฐธรรมนูญ กฎหมาย ข้อบังคับ รวมตลอดทั้งระเบียบ ประกาศ และคำสั่งของ

คณะกรรมการ (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 22) เมื่อมีพระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาแล้วแต่กรณี คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ควบคุมและกำกับดูแลมิให้สมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองกระทำการในลักษณะที่อาจทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรืออาจเป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใด ซึ่งสมัครเข้ารับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 22) เมื่อความปรากฏต่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือเมื่อคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองได้รับแจ้งจากนายทะเบียนว่าสมาชิกกระทำการอันอาจมีลักษณะเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีมติหรือสั่งการให้สมาชิกยุติการกระทำนั้นโดยพลัน และกำหนดมาตรการหรือวิธีการที่จำเป็นเพื่อมิให้สมาชิกผู้ใดกระทำการอันอาจมีลักษณะดังกล่าวอีกแล้วแจ้งให้นายทะเบียนทราบภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มีมติ (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 22)

กรณีที่มีความปรากฏต่อนายทะเบียนว่าคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองไม่ปฏิบัติตามวรรคสามให้นายทะเบียนเสนอเรื่องต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณามีคำสั่งให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้นพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ คำสั่งดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และห้าม

มิให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุดังกล่าวดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองจนกว่าจะพ้นเวลา 20 ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง กรรมการบริหารพรรคการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง มีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านคำสั่งของคณะกรรมการต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งคำสั่งดังกล่าว และห้ามมิให้กรรมการบริหารพรรคการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่งกระทำการอันมีลักษณะเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองนั้น เว้นแต่จะเป็นการดำเนินการตามสิทธิ และหน้าที่ของสมาชิกตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับ และห้ามมิให้มีส่วนร่วมในการสรรหาผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือตำแหน่งอื่นหรือการสรรหาบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 22)

ขณะที่บัญชีของพรรคการเมืองประกอบด้วย

- 1) บัญชีรายวัน แสดงรายได้หรือรายรับและแสดงค่าใช้จ่ายหรือรายจ่าย
- 2) บัญชีแสดงรายรับจากการบริจาค
- 3) บัญชีแยกประเภท
- 4) บัญชีแสดงสินทรัพย์และหนี้สิน (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 58-61)

ขณะที่พรรคการเมืองต้องปิดบัญชีครั้งแรกภายในวันสิ้นปีปฏิทินที่ได้รับการจดทะเบียน จัดตั้ง และครั้งต่อไปเป็นประจำทุกปีในวันสิ้นปีปฏิทิน การปิดบัญชี ให้จัดทำงบการเงินซึ่งอย่างน้อยต้อง ประกอบด้วยงบแสดงฐานะทางการเงินและงบรายได้และค่าใช้จ่ายของพรรคการเมือง งบแสดงฐานะทาง การเงิน

ต้องแสดงรายการสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนของพรรคการเมืองทั้งต้องแสดงที่มาของรายได้ (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 62) และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของพรรคการเมืองไว้โดยชัดเจน โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง และ รายการอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด งบการเงินของพรรคการเมืองต้องจัดให้มีผู้สอบบัญชีรับอนุญาตตรวจสอบและรับรองการสอบบัญชี

5. บทลงโทษพรรคการเมือง

กรณีศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งโดยมีกำหนดระยะเวลาหรือสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ให้การเพิกถอนสิทธิดังกล่าวมีผลในทันทีและเริ่มนับระยะเวลานับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษา เว้นแต่ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาจะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาเป็นอย่างอื่น (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 100) ผู้ใดแจ้งหรือกล่าวหาพรรคการเมืองหรือบุคคลใดว่ากระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ต่อคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยรู้อยู่ว่าเป็นความเท็จต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 101) และถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นพรรคการเมืองต้องระวางโทษเป็นสองเท่าของโทษที่กำหนดไว้ตามวรรคหนึ่ง และให้คณะกรรมการส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นและเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของหัวหน้า

พรรคการเมืองและคณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองนั้น ผู้ใดไม่มาให้คำชี้แจงหรือไม่ส่งเอกสารหรือหลักฐานแก่นายทะเบียน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 102) ผู้ใดยื่นเอกสารหรือหลักฐานอันเป็นเท็จ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนด 5 ปี (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 103) หัวหน้าสาขาพรรคการเมือง กรรมการสาขาพรรคการเมือง ตัวแทนพรรคการเมืองประจำจังหวัด หรือผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองผู้ใดรู้ว่าการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม และไม่รายงานเป็นหนังสือให้คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองทราบ หรือหัวหน้าพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมืองผู้ใดไม่ปฏิบัติตาม ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท และให้ศาลสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นมีกำหนด 5 ปี (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 104)

6. การสิ้นสุดของพรรคการเมือง

พรรคการเมืองสิ้นสุดลงเมื่อสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมือง ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง มีการคว่ำรวบพรรคการเมือง (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 90) หรือเป็นไปตามหลักเกณฑ์ดังนี้ 1) ไม่แก้ไขข้อบังคับให้ถูกต้องหรือครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนด หรือ

ไม่สามารถดำเนินการได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด 2) ภายหลังจากที่ได้รับการจดทะเบียน พรรคการเมืองมีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงตามที่กำหนดติดต่อกันเกิน 90 วัน 3) ภายหลังจากที่ดำเนินการครบและมีจำนวนสาขาพรรคการเมืองเหลือไม่ถึงภาคละ 1 สาขาเป็น ระยะเวลาติดต่อกัน 1 ปี 4) ไม่มีการประชุมใหญ่พรรคการเมืองหรือไม่มีการดำเนินกิจกรรมใดทางการเมืองเป็นระยะเวลาติดต่อกันหนึ่งปี โดยมีได้มีเหตุอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย 5) ไม่ส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการเลือกตั้งทั่วไป 2 ครั้งติดต่อกันหรือเป็นเวลา 8 ปีติดต่อกันสุดแต่ระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน 6) มีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย และ 7) พรรคการเมืองเล็กตามข้อบังคับ (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 91) เมื่อคณะกรรมการมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าพรรคการเมืองใด กระทำการล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กระทำการอันอาจเป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้ยื่นศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 92) เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้วให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา และห้ามมิให้บุคคลใดใช้ชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายของพรรคการเมืองซ้ำ หรือพ้องกับชื่อ ชื่อย่อ หรือภาพเครื่องหมายของ

พรรคการเมืองที่ถูกยุบนั้น ห้ามมิให้ผู้ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของพรรคการเมืองที่ถูกยุบ และถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเพราะเหตุดังกล่าว ไปจดทะเบียนพรรคการเมืองขึ้นใหม่ หรือเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือมีส่วนร่วมในการจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นใหม่อีก ทั้งนี้ภายในกำหนดสิบปีนับแต่วันที่พรรคการเมืองนั้น ถูกยุบ (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 94) กรณีที่พรรคการเมือง สิ้นสภาพหรือยุบตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ให้หัวหน้าพรรคการเมือง ส่งบัญชีและงบแสดงฐานะทางการเงิน รวมทั้งเอกสาร เกี่ยวกับการเงินของพรรคการเมืองภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่พรรคการเมืองสิ้นสุดสภาพหรือยุบ และให้ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินชำระบัญชีให้เสร็จสิ้น ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งจาก นายทะเบียน ถ้าสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ชำระบัญชีไม่เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ขยายเวลาได้อีกไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน โดยแจ้งให้คณะกรรมการทราบ (The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017), Section 95)

สรุป

การสร้างความหมาย “ความชอบธรรมของพรรคการเมือง” ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

พ.ศ. 2560 เป็นความพยายามในการสร้างมาตรฐานให้กับพรรคการเมืองเพื่อความชอบธรรม เมื่อประชาชนเชื่อในความชอบธรรม พวกเขา มักมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนและมีส่วนร่วม ในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การสนับสนุนนี้จะเพิ่มประสิทธิภาพให้กับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เพราะหากพรรคการเมืองขาดความชอบธรรม ประชาชนก็มีแนวโน้มไม่ร่วมมือ ในนโยบายต่าง ๆ ยากที่จะประสบความสำเร็จ

การสร้าง ความชอบธรรมให้แก่ พรรคการเมือง ไม่ว่าจะเป็นประเด็นหลักเกณฑ์ การจัดตั้งพรรคการเมือง สาขาพรรคการเมือง และการขยายสาขาพรรคการเมือง การป้องกัน การแทรกแซงจากภายนอก กลไกการตรวจสอบพรรค บทลงโทษพรรคการเมือง และการสิ้นสุด พรรคการเมือง ล้วนเป็นหลักเกณฑ์ที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและสร้างความชอบธรรมให้กับพรรค ทั้งในแง่ของกระบวนการหรือขั้นตอน ตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดสิ้นสุดของพรรคการเมือง เพื่อเป็นหลักประกันว่าพรรคการเมืองจะมีความเป็นสถาบันทางการเมืองและเป็นสถาบันหลักของสังคมในการเป็นกระบอกเสียงให้กับประชาชน การสร้างความหมาย “ความชอบธรรมของพรรคการเมือง” ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 สามารถสรุปประเด็นหลัก ๆ ได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสร้างความหมาย “ความชอบธรรมของพรรคการเมือง” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560

การสร้างความหมาย “ความชอบธรรมของพรรคการเมือง”	พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560
- การจัดตั้งพรรคการเมือง	- มาตรา 9 และมาตรา 10
- สาขาพรรคการเมืองและการขยายสาขาพรรคการเมือง	- มาตรา 39 และมาตรา 33
- การป้องกันการแทรกแซงจากภายนอก	- มาตรา 23 และมาตรา 28-32
- กลไกการตรวจสอบพรรค	- มาตรา 22 และมาตรา 59
- บทลงโทษพรรคการเมือง	- มาตรา 100-139
- การสิ้นสุดของพรรคการเมือง	- มาตรา 90-95

จากตารางที่ 1 การกำหนดโครงสร้างและกลไกที่ส่งเสริมความชอบธรรมให้แก่พรรคการเมืองในเชิงกฎหมาย โครงสร้างองค์การและการบริหารจัดการภายใน ความชอบธรรมที่เกิดขึ้นไม่ใช่เพียงผลลัพธ์จากการเลือกตั้ง แต่ยังเป็นผลจากการเคารพหลักธรรมาภิบาล โปร่งใส และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางการเมือง ความชอบธรรมทำให้พรรคการเมืองสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่เผชิญกับแรงกดดันจากประชาชนหรือกลุ่มการเมืองอื่น ช่วยลดความขัดแย้งและสร้างเสถียรภาพในระบบการเมือง (Lipset, 1981) ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเมื่อพรรคการเมืองมีความชอบธรรม ประชาชนจะมีความเชื่อมั่นและพร้อมเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกพรรค หรือการแสดงความเห็นเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งเป็นพื้นฐาน

ของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Diamond & Morlino, 2005) ช่วยส่งเสริมความรับผิดชอบและธรรมาภิบาล ความชอบธรรมมักมาควบคู่กับความคาดหวังจากประชาชนให้พรรคการเมืองมีความโปร่งใส รับผิดชอบ และทำงานตามหลักธรรมาภิบาล ดังนั้น พรรคที่มุ่งสร้างความชอบธรรมจะต้องพัฒนาการทำงานให้สอดคล้องกับความคาดหวังเหล่านั้น (Kaldor & Vejvoda, 2002) และช่วยป้องกันการผูกขาดอำนาจและลดความเหลื่อมล้ำ พรรคการเมืองที่ขาดความชอบธรรมมักถูกครอบงำโดยกลุ่มผลประโยชน์เฉพาะ การสร้างความชอบธรรมอย่างต่อเนื่องช่วยให้พรรคตอบสนองต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมและไม่ตกเป็นเครื่องมือของกลุ่มทุนหรืออิทธิพลทางการเมือง (Katz & Mair, 1995) กล่าวคือ ความชอบธรรมของพรรคการเมืองไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ หากแต่ต้องสร้างขึ้นผ่านกระบวนการที่มี

ความโปร่งใส ยึดถืออุดมการณ์ที่มั่นคงและตอบสนองต่อเจตจำนงของประชาชนอย่างแท้จริง การสร้างความชอบธรรมไม่เพียงเสริมสร้างพรรคให้เข้มแข็ง แต่ยังช่วยวางรากฐานของประชาธิปไตยให้มั่นคงและยั่งยืน

กล่าวโดยสรุปผลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาในบทความวิชาการนี้ทำให้ได้ข้อเสนอแนะซึ่งเป็นแนวทางในการการสร้างความชอบธรรมให้กับพรรคการเมืองในหลากหลายประเด็น อาทิ การเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางพรรคการเมือง การบริหารจัดการภายในพรรคอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้ การยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับผลประโยชน์ของสังคมการเสนอนโยบายที่ตอบสนองต่อปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม และการเคารพในกฎหมายและหลักประชาธิปไตย ซึ่งข้อเสนอแนะนี้ไม่เพียงแต่นำมาปรับใช้กับพรรคการเมือง ยังสามารถนำไปปรับใช้กับการสร้างความชอบธรรมให้กับสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ ที่มีความเชื่อมโยงกับประชาชน เพื่อให้สถาบันเหล่านั้นเป็นสถาบันหลักและหน้าที่

ในการพัฒนาทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนต่อไป

อย่างไรก็ตามประเด็นการสร้างความหมาย “ความชอบธรรมของพรรคการเมือง” ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ในบทความวิชาการนี้เป็นเพียงการวิเคราะห์ทางวิชาการเพื่อสร้างชุดสังเกตและประเด็นชวนให้ผู้อ่านวิเคราะห์ในประเด็นหลัก หากแต่ยังมีประเด็นอื่น ๆ ที่เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งและราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. 2560 ได้ระบุไว้ ฉะนั้นบทความนี้ยังมีข้อจำกัดในประเด็นการวิเคราะห์ในภาพรวมหรือยังขาดการวิเคราะห์ในมิติอื่น ๆ เช่น มิติด้านเศรษฐกิจหรือสังคมโดยรวม รวมถึงประเด็นการเทียบเคียงกับบริบทของต่างประเทศ นักวิชาการหรือผู้ที่มีความสนใจในประเด็นเทียบเคียงนี้สามารถศึกษาในบริบทของสถาบันทางการเมืองอื่น ๆ หรือประเด็นที่มากกว่าความชอบธรรมทางการเมือง

REFERENCES

- Aldrich, J. H. (1995). *Why parties? The origin and transformation of political parties in America*. University of Chicago Press.
- Beetham, D. (1991). *The legitimation of power*. Palgrave Macmillan.
- Dahl, R. A. (1971). *Polyarchy: Participation and opposition*. Yale University Press.
- Dalton, R. J., Farrell, D. M., & McAllister, I. (2011). *Political parties and democratic linkage: How parties organize democracy*. Oxford University Press.
- Diamond, L., & Morlino, L. (2005). *Assessing the quality of democracy*. Johns Hopkins University Press.

- Held, D. (2006). **Models of democracy** (3rd ed.). Stanford University Press.
- Heywood, A. (2019). **Politics** (5th ed.). MacMillan International.
- Kaldor, M., & Vejvoda, I. (2002). **Democratization in central and eastern Europe**. Continuum.
- Katz, R. S., & Mair, P. (1995). Changing models of party organization and party democracy: The emergence of the cartel party. **Party politics**, 1(1), 5-28. <https://doi.org/10.1177/1354068895001001001>
- Lijphart, A. (2012). **Patterns of democracy: Government forms and performance in thirty-six countries** (2nd ed.). Yale University Press.
- Lipset, S. M. (1959). Some social requisites of democracy: Economic development and political legitimacy. **American Political Science Review**, 53(1), 69–105. <https://doi.org/10.2307/1951731>
- Lipset, S. M. (1981). **Political man: The social bases of politics**. Johns Hopkins University Press.
- Norris, P. (2014). **Why electoral integrity matters**. Cambridge University Press.
- The Organic Act on Political Parties B.E. 2560 (2017). (2017, October 7). **Royal Thai Government Gazette**. (Vol. 134 No. 105, pp. 1-41). Retrieved March 31, 2025, from <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/105/1.PDF> (in Thai)
- Rose-Ackerman, S., & Palifka, B. J. (2016). **Corruption and government: Causes, consequences, and reform** (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Schmitter, P. C., & Karl, T. L. (1991). What democracy is... and is not. **Journal of Democracy**, 2(3), 75–88. <https://doi.org/10.1353/jod.1991.0033>
- Weber, M. (1978). **Economy and society: An outline of interpretive sociology**. Berkeley, CA: University of California Press.